

HERMEN RODE ja Niguliste kiriku peaaltar

Ülesanded tutvustavad Rode kappaltarit kui kunstiväärtuslikku ning religioosset objekti. Noored kunstidetektiivid õpivad kunstitööd vaatlema ja sealt ajaloolaseid teadmisi ammutama. Lisaks suunatakse neid tegelema üldnimilike väärtuste ja autoriteediküsimustega, samuti sallima erinevaid vaateid ja tõekspidamisi. Õpilased analüüsivad ennast ning sõnastavad ka oma eeskujud ja väärtused. Soovitav on teemakäsitlust alustada või lõpetada õppekäiguga Niguliste muuseumisse.

Õpiväljundid

Ülesande edukalt läbinud õpilane:

- teab ühte tähelepanuväärsemat hiliskeskaegset kunstiväärtusega objekti, samuti on tutvunud piiblilegendidega;
- teab, et mineviku kohta saab teavet ajalooallikatest, hindab materiaalsel keskkonda kui ajaloosündmuste peamist kandjat;
- demonstreerib rollimängus, kuidas aktiivselt kuulata ja kehtestavalt käituda; pakub konstruktiivseid toimumisvõimalusi, et lahendada väärtuskonflikte;
- nimetab enda jaoks olulisi väärtusi ja kirjeldab, kuidas need tema toimumist kujundavad ning valikuid mõjutavad;
- väärtustab inimeste erinevusi;
- järgib inimese keha proportsioone ja oskab joonistades erinevaid varjutustehnikaid kasutada.

Seos riikliku õppekava ning ainekavadega

Läbivad teemad

kultuuriline identiteet, väärtused ja kõlblus, kodanikualgatus ja ettevõtlikkus

Ajaloo ainekava

Ajaarvamine ja ajalooallikad: allikate tõlgendamine, esemeline allikas ja muuseum; Ajaloosündmused, ajaloolised isikud ja eluolu: eluolu, tegevusalad, rõivastus, kultuur ja traditsioonid, nende muutumine ajas.

Inimeseõpetuse ainekava

Mina ja suhtlemine: oma väärtuste selgitamine; Otsustamine ja konfliktid: otsustamine ja probleemide lahendamine, erinevate käitumisviiside leidmine probleeme lahendades, konfliktide olemus ja põhjused, tõhusad ja mittetõhusad konfliktide lahendamise viisid.

Kunsti ainekava

Õppekäigud muuseumidesse, erinevad mineviku kunsti teosed lähiümbruses/Eestis; Kunstiteoste analüüs; Figuuri proportsioonid; Joonistamise tehnikad ning töövõtted.

Valikõppeaine „Usundiõpetus” ainekava

Väärtused, mina ja teised inimesed: autoriteedid ja väärtuste hierarhia, eeskujud ja iidolid, inimeste tõekspidamiste sarnasused ja erinevused, vääriskus, iseendaks jäämise raskused; Eetika keskseid küsimusi: religiooni või sekulaarse maailmavaate mõju inimeste väärtustele/valikutele/otsustele, enda jaoks olulised väärtused ning nende mõju käitumisele ja valikutele.

Õppeained

ajalugu, inimeseõpetus, kunst, valikaine usundiõpetus

Ainetundide arv

2 ainetundi
+ õppekäik muuseumisse

Meetodid

õppekäik, analüüs, arutlus, rollimäng, loominguline tegevus

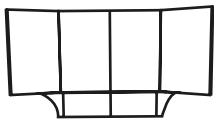
Materjalid ja töövahendid

internetiühendusega arvuti, projektor, tööleht, kirjutusvahend, harilik pliats, kustutusumm

Märksõnad ja mõisted

esemeline ajalooallikas
kappaltar
skulptuur
pühak
atribuut
usuvaidlus
iidol
patroon
infrapunavalgus

ARUTLUS JA PILDI ANALÜÜS

Õpetaja teeb Rode teadusveebi abil näitlikustatud sissejuhatava tutvustuse kappaltari asukoha ja ajaloolise tausta kohta, sellele järgneb klassiülse arutluse ja pildi analüüsi teel uute teadmiste saamine hiliskeskaja kohta. Paralleelselt arutluse ja pildianalüüsiga täidavad õpilased töölehte vastates küsimustele 1–6.

Keskendutakse püha Viktori legendidele (poolavatud asendis kappaltar, parempoolne jutuseeria). Teadusveebi alalehel „Mis on maali peal?” tutvutakse pildidel kujutatud sündmustega ning analüüsitakse neid kui ajaloolist esemelist dokumentatsiooni oma aja kohta. Nt viimases stseenis näha oleva Lübecki linna silueti kaudu saab lisaks altari päritolule nimetatud linnast rääkida ka Hansa Liidust, mille juhtlinnaks Lübeck oli. Sama pildi infrapunauuringus (alalehel „Mis on maali sees?”) ilmnevad linnast voolavale Wakenitzi jõeale algselt maalile plaanitud kolm laeva: vaataja suunas kulgev hiiglaslik kõrgete mastidega laev, uhke profiilvaates hansakoge ning selle ees väike lihtne paat, mis viitavad linna tihedale kaubandustegevusele. Jätkates kappaltaril kujutatut uurimist alalehel „Mis on maali peal?” saab vaadelda erinevate seisuste riitumistavasid, analüüsida usuelu ja karistamismetmestikku. Õpetaja esitab klassile küsimusi suunavas vormis asetades õpilased kunstiajaloo detektiivide rolli, kes otsivad kappaltarilt vastuseid ja tõendusmaterjale.

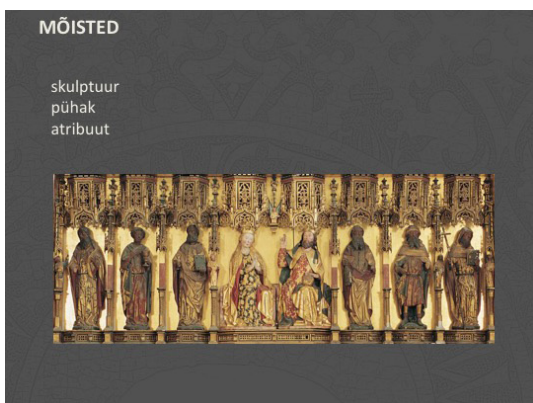
Arutus jätkub õpilaste arvamuse ja väärtushinnangute esitlemisega usulise konflikti põhjal Viktori lugudes. Õpilased kirjeldavad ja selgitavad konflikti võimalikke põhjusi ning pakuvad erinevaid lahendusviise antud küsimuses, tõmbavad paralleele tänapäeva maailmaga. Õpilased toovad näiteid, kuidas mõjutab religioon või sekulaarne maailmavaade inimeste väärtusi, valikuid ja otsuseid, nad selgitavad väärtuste ja moraalnormide rolli üksikinimese elus ning ühiskonnas.

ROLLIMÄNG

Järgneb usuvaidlust näitlikustav rollimäng teemal „Palu jumalat, kui palju soovid, aga ära labidat lahti lase (Armeenia vanasõna)”. Õpilased võivad esindada oma isiklikke seisukohti või nendest erinevaid vaateid (uskmatust, kristluse, loodusrahvaste animismist vm usuvormi, mida õpilased teavad ja oskavad rolli kaudu edasi anda). Rollimäng aitab mõista, kas õpilased oleks valmis põhimõttelistes küsimustes järeleandmisi tegema, kas nad oleks vastaspoolest mõjutatavad. Samuti õpetab rollimäng efektiivselt konfliktsituatsioone lahendama ja erinevustesse tolerantselt suhtuma. Õpetaja teeb lõpus kokkuvõtte, rõhutades usu- ja sõnavabadust.

KUNSTIÜLESANNE

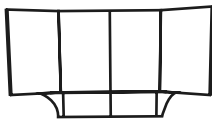
Töölehe kunstiülesanne põhineb õpilase eneseanalüüsil (autoriteetid, eeskujud, iidolid ja väärtuste hierarhia). Töölehe ülesannete 7 ja 10 lahendamise juurde jagab õpetaja selgitusi ning näitab teemakohaseid pilte/videolõike, mis on koondatud Powerpointi esitlusse.

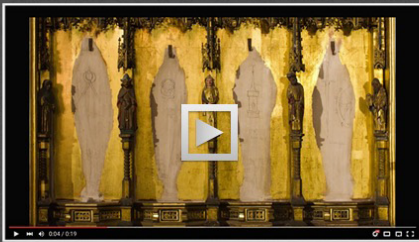
ESITLUSE SLAID 2

Sissejuhatuseks õpetaja selgitab mõisteid „skulptuur”, „pühak” ja „atribuut”.

TÖÖLEHT: ÜLESANNE 7

ESITLUSE SLAIDID 3 ja 4

Video: <https://www.youtube.com/watch?v=7D1UUp1dsao>

Lühike videoklipp demonstreerib, kuidas meister on tähistanud kappaltaril pühakute asukoha joonistusega pühakule iseloomulikust atribuudist.

Ülesandes nr 7 on esitatud skulptuuride asendiskeem, kus 10 skulptuuri on omalt kohalt puudu, nende asemele on joonistatud atribuudid. Allpool on reas puuduolevad pühakud, kes tuleb sobitada vastavalt atribuudile oma kohale.

Õiged vastused on:

- APOSTEL FILIPPUS – 3 kahe põikpuuga rist
- RISTIJA JOHANNES – 8 lammas ja raamat
- PÜHA JÜRI – 9 mõök ja alistatud lohe
- PÜHA BLASIUS – 7 monstrants (liturgiariist pühitsetud armulaualeiva austamiseks)
- APOSTEL MATTIAS – 4 hellebard (odakirves ehk pika varrega sõjakirves)
- PÜHA NIKOLAUS – 1 piiskopisau
- PÜHA VIKTOR – 5 oda ja kilp
- PÜHA BARBARA – 6 torn
- PÜHA GERTRUD – 10 kloostrihoonne
- APOSTEL JOHANNES – 2 karikas

Peale ülesande lahendamist demonstreerib õpetaja Rode veebi abil õigeid vastuseid ja selgitab, millega seoses on atribuut igale pühakule omistatud. Infot pühakute kohta leiab teadusveebist pühakute skulptuuridel ühekaupa klõpsates, slaidil 4 on viide vaid püha Nikolause skulptuuri juurde.

TÖÖLEHT: ÜLESANNE 7

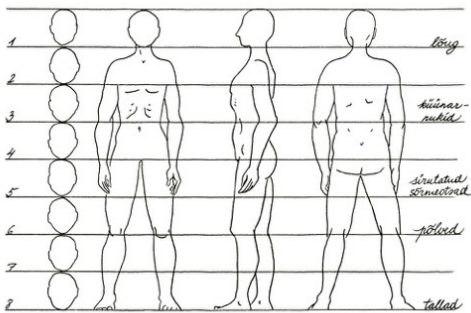

Püha Nikolause kohta lugeda saab [siin](#).

Püha Nikolaus

Töölehe ülesanded nr 8 ja 9 aitavad õpilastel analüüsida oma isiklike väärtusi ning seada endale eeskujusid. Õpilased nimetavad oma eeskujusid või iidoleid ning toovad välja põhjendusi valikule. Samuti hindavad õpilased oma käitumist väärtustest lähtuvalt.

TÖÖLEHT: ÜLESANNE 10

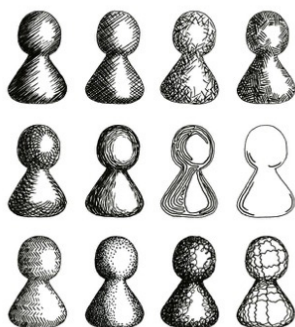

Inimese keha proportsioonid

ESITLUSE SLAIDID 5 ja 6

Töölehe ülesanne nr 10 on seotud kunstilise eneseväljendusega, tuleb joonistada oma kaitsepühak koos atribuudiga. Õpilased peavad tõepäraselt kujutama figuuri proportsioone ning teostama töö grafidijoonistusena. Kunstitöö viimistlemisel pööratakse tähelepanu heleduse-tumeduse edasiandmisele ning kasutatakse meelepärast varjutamise viisi. Abistava materjalina näitab õpetaja ekraanilt inimese keha proportsioonide skemaatilist joonist ning tutvustab erinevaid varjutamise võtteid.

TÖÖLEHT: ÜLESANNE 10

Näiteid erinevatest varjutamise viisidest

Töölehe viimases ülesandes nr 11 nimetavad õpilased, kelle/mille patroon nende joonistatud kaitsepühak võiks olla.

Soovitused hindamiseks ja tagasiside andmiseks

Rollimängu hindamisel võetakse arvesse õpilase aktiivset kuulamist ja suhtlemist, tõhusate käitumisviiside leidmist probleemide lahendamisel. Töölehel hinnatakse kunstilise ülesande teostust: inimese proportsioonide kujutamist ja varjutustehnika kasutamist, töö lõpetatust.

